

Зіновій Коваль

доцент кафедри прав і законотворчого процесу

ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр.

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ

Публікація присвячена аналізу правової бази українського національного законодавства щодо перспектив напрацювання правових механізмів забезпечення інформаційно-психологічної стійкості України. Запропоновано ряд пропозицій з наповнення конкретним правовим змістом національної безпекової правової бази щодо забезпечення інформаційно-психологічної стійкості України.

Ключові слова: правові механізми, інформаційно-психологічна стійкість, інформаційно-психологічні загрози, політика інформаційно-психологічного суїциду, інформаційно-психологічні заходи, напрями інформаційно-психологічної протидії.

Zinoviy Koval

LEGAL MECHANISMS ON PROVIDING THE CREATION OF INFORMATIONAL-PSYCHOLOGICAL FIRMFNESS OF UKRAINE

This publication is devoted to the analyses of the legal basis of the Ukrainian national legislation on the perspective of creation of legal mechanisms to ensure the information-psychological firmness of Ukraine. Certain propositions are given concerning the implementation of legal regulations to the national legislative basis with the aim to ensure the informational and psychological firmness of Ukraine.

In the theory of state and military government there had been no analyses of the Ukrainian national legislation on the perspectives of creation of legal mechanisms to ensure the informational psychological firmness of Ukraine. Therefore the author offers certain propositions concerning the implementation of legal regulations to the national legislative basis with the aim to ensure the informational and psychological firmness of Ukraine.

Keywords: legal mechanisms, informational-psychological firmness, informational psychological threats, the policy of informational psychological suicide, informational psychological measures, the directions of the informational psychological counter actions.

Зиновий Коваль

ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СТОЙКОСТИ УКРАИНЫ

Публикация посвящена анализу правовой базы украинского национального законодательства в отношении перспектив наработки правовых механизмов обеспечения информационно-психологической стойкости Украины. Внесено ряд предложений по наполнению конкретным правовым содержанием национальной правовой базы безопасности с целью обеспечения информационно-психологической стойкости Украины.

Ключевые слова: правовые механизмы, информационно-психологическая стойкость, информационно-психологические угрозы, политика информационно-психологического суицида, информационно-психологические мероприятия, направления информационно-психологического противодействия.

Постановка проблеми

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми

✎ В теорії державного та воєнного управління аналізу правової бази українського національного законодавства щодо перспектив напрацювання правових механізмів забезпечення інформаційно-психологічної стійкості України не проводилось. Тому автором запропоновано ряд пропозицій з наповнення конкретним правовим змістом національної безпекової правової бази щодо забезпечення інформаційно-психологічної стійкості України.

Мета

✎ Проблема механізмів правового забезпечення інформаційно-психологічної стійкості не досліджена. Без її успішного розв'язання в правовому полі український інформаційно-психологічний простір буде незахищеним та нестійким.

✎ Мета даної публікації – аналіз правової бази українського національного законодавства щодо перспектив напрацювання правових механізмів забезпечення інформаційно-психологічної стійкості України.

✎ У сучасному глобалізованому світі здатність нації на інформаційно-психологічну стійкість забезпечує їй необхідні умови самодостатності й рівноправності у світовому співтоваристві й виступає вагомим безпековим чинником. Тому інформаційно-психологічна стійкість України – категорія безпекова, яка досягається комплексом механізмів державного управління. Важливу роль в цьому комплексі необхідно відвести саме механізмам правового забезпечення. Відповідно до цього, автор інформаційно-психологічну стійкість України визначає як психологічну стійкість населення,

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Виклад основного матеріалу

✎ Дана проблематика в прямій постановці практично не обговорюється, а тільки в періодичних друкованих виданнях та в мережі Інтернет. В публікаціях опосередковано цієї теми торкались: доктор філософських наук Петро Кононенко, голова Державного комітету телебачення і радіомовлення О. Наливайко, секретар Національної спілки журналістів України В. Набруско, директор департаменту інформаційної політики Держкомтелерадіо України Б. Червак, з європейських фахівців – Генеральний директор Литовського національного радіо і телебачення Аудрюс Сярусевичус.

держави до інформації деструктивного впливу, набутий стійкий інформаційно-психологічний імунітет, що сприяє формуванню правового й патріотичного менталітету, як стійкої сукупності інтелектуальних, емоційних, культурних і релігійних особливостей народу та його управлінської еліти. Закон, як документ, що узагальнює відповідні правила та правові підходи, об'єктивно працює на категорію стійкості як таку, у всіх формах її прояву, адже Закон забезпечує стійкість норми права і вимагає її виконання.

Відомо, що мета будь-якої психологічної війни – зруйнувати організацію інформаційно-психологічної сфери противника, підключити його до оманливого інформаційного потоку, запровадити свої концепції руху в інформаційно-психологічному просторі, паралізувати волю до боротьби. Горю державі, якщо вона або не помічає інформаційно-психологічних загроз, або неадекватно на них реагує. Складається враження, що держава України саме так і вчиняє, часто реалізуючи політику інформаційно-психологічного суїциду навіть в умовах уже відкритої гібридної війни проти неї.

Стаття 17 Конституції України забезпечення інформаційної безпеки оголошує найважливішою функцією держави, справою усього Українського народу [18]. Зрозуміло, що у вік інформаційних супертехнологій цю стратегічну державну функцію необхідно конкретизувати та підсилити законодавчо. Давно виникла необхідність прийняти комплексний Закон «Про інформаційну безпеку України», в якому чітко розмежувати загрози інформаційно-технічного й інформаційно-психологічного плану та визначити задачі щодо їх усунення і правові механізми реалізації цих завдань. В законі також доречно визначити напрями досягнення Україною інформаційно-технічної та інформаційно-психологічної стійкості.

Поки що чинний Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 року № 964-ІУ у статті 7 визначає загрози національним інтересам і національній безпеці України у різних сферах суспільного життя, зокрема й в інформаційній. Автор вважає, що з точки зору національної безпеки, інформаційну сферу доречно було б в усіх керівних документах чітко розділити на дві складові: інформаційно-технічну та інформаційно-психологічну. Тому суто до обмеженого кола інформаційно-психологічних загроз в інформаційній сфері, визначених цим Законом України, доречно віднести: поширення засобами масової інформації культури насильства, жорстокості, порнографії; намагання маніпулювати суспільною свідомістю, зокрема, шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації [6].

Воєнна доктрина України, затверджена Указом Президента України від 15.06.2004 року № 648 (в редакції Указу Президента України від 08.06.2012 року № 390/2012), розглядає воєнно-політичні ризики або виклики, що підвищують рівень загрози застосування воєнної сили проти України, як такі наміри чи дії держав, коаліцій держав, що характеризуються проведенням інформаційно-психологічних заходів щодо дестабілізації соціально-політичної обстановки, міжетнічних та міжконфесійних відносин в Україні або її окремих регіонах і місцях компактного проживання національних меншин. Воєнна доктрина особливо виділяє те, що сучасним воєнним конфліктам притаманне збільшення ролі інформаційно-психологічних операцій у досягненні цілей конфліктів і що одним із основних шляхів запобігання їх виникненню є забезпечення інформаційної безпеки. З метою стримування потенційного агресора в разі виник-

нення передумов застосування воєнної сили Україна, відповідно до Воєнної доктрини, незалежно від обставин може активізувати дії в міжнародному інформаційному просторі [1].

Та, на жаль, у тексті Воєнної доктрини України серед пріоритетних напрямів підготовки держави до збройного захисту національних інтересів відсутні напрями інформаційно-психологічної протидії можливій агресії та досягнення Україною інформаційно-психологічної стійкості. Без цих пріоритетних напрямів не можна досягнути перемоги у сучасній війні. Всі передові країни світу зараз працюють над зміцненням інформаційно-технічної та інформаційно-психологічної складових інформаційної війни, над проблематикою досягнення інформаційно-психологічної стійкості. Для успішного вирішення інформаційно-технічних проблем, проведення кібероперацій в передових країнах формуються інформаційні війська, а для набуття переваги в інформаційно-психологічній сфері створюються та застосовуються різноманітні структури (воєнної та цивільної форми) проведення інформаційно-психологічних операцій. Україна, навіть в умовах гібридної війни, все ще не розпочала реалізовувати широкомасштабні управлінські заходи протидії, не запустила їх правові механізми.

Стратегія національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється» затверджена Указом Президента України від 12.03.2007 року № 105 (в редакції Указу Президента України від 08.06.2012 року № 389/2012) констатує, що на тлі зростання викликів і посилення загроз національній безпеці зберігається невідповідність сектору безпеки і оборони України завданням захисту національних інтересів, що характеризується нездатністю України протистояти новітнім викликам національній безпеці, пов'язаним із застосуванням інформаційних технологій в умовах глобалізації, насамперед кіберзагрозам. У ключових завданнях політики національної безпеки у внутрішній сфері щодо забезпечення інформаційної безпеки Стратегія національної безпеки України визначає створення національної системи кібербезпеки, стимулювання впровадження новітніх інформаційних технологій і виробництва конкурентоспроможного національного інформаційного продукту тощо. [27] На жаль, і Стратегія національної безпеки України обійшла увагою проблеми інформаційно-психологічної безпеки та інформаційно-психологічної стійкості, від чого і Стратегія, і Україна тільки втрачають.

У контексті положень Закону України «Про основи національної безпеки України», Воєнної доктрини України та Стратегії національної безпеки України, Доктрина інформаційної безпеки України, затверджена Указом Президента України № 514/2009 від 08.07.2009 визначає вісім сфер, в яких, на сучасному етапі, наявні основні реальні та потенційні загрози інформаційній безпеці України: зовнішньополітична, державної безпеки, воєнна, внутрішньополітична, економічна, соціальна та гуманітарна, науково-технологічна, екологічна. Серед них суто інформаційно-психологічні загрози наявні у п'яти сферах з восьми, але вони окремо не виділені, тому й заходи протидії їм не адресні, «сховані» у загальному переліку [3]. Отже, доречно окремо виокремити інформаційно-психологічні загрози України, в першу чергу, її інформаційно-психологічній стійкості, що дасть можливість їх більш глибокого усвідомлення та аналізу.

Указом Президента України № 37 від 27 січня 2015 року «Питання Апарату ради національної безпеки і оборони України» затверджено нову структуру Апарату ради національної безпеки і оборони України [28].

Позитивним вбачається те, що в Апараті РНБО України провідне місце займають такі структурні одиниці, як служби. Очікувано позитивно сприймається наявність в структурі Апарату РНБО окремо служб з питань оборони, безпеки та, особливо, інформаційної безпеки. Але визначена Указом загальна кількість працівників Апарату РНБО України у кількості 160 чоловік, як для країни, що воює видається недостатньою. Апарат РНБО України повинен бути укомплектованим дійсно висококваліфікованими та особливо відданими Україні стабільними кадрами з науковими ступенями та званнями. Апарат РНБО України необхідно підсилити фахівцями з питань права в оборонній, безпековій та інформаційній сферах, а також у сфері міжнародного законодавства.

Відомо, що мова – не тільки символ і феномен, який об'єднує націю, а й живий механізм, який забезпечує нації інформаційно-психологічну стійкість. Тому доктор філософських наук Петро Кононенко переконливо доводить, що в Україні повинен бути новий закон саме про державність української мови [23]. При цьому, Україна гарантує вивчення своїх мов її національним меншинам [5].

У державах, що не так давно отримали незалежність, важливе місце у безпековій сфері належить механізм правого запобігання загрозам подвійного громадянства. Наявність в молодих державах інституту подвійного громадянства послаблює їх інформаційно-психологічну стійкість, не дає можливість успішно конкурувати із зовнішнім світом. Прикладом цьому виступає й Україна, в котрій законодавча та нормативна база щодо недопущення подвійного громадянства слабка, а штрафи за порушення невеликі. Україні вкрай необхідно посилення відповідальності за подвійне громадянство [4]. Хоча для української діаспори, що розкидана по всьому світу, логічно було б передбачити правовий виняток.

У правовому відношенні увагу заслуговує і Постанова Верховної Ради України від 17.06.2014 № 1332-VII «Про Звернення Верховної Ради України до Міжнародної Федерації Журналістів, Європейської Федерації Журналістів, Асоціації Європейських Журналістів, міжнародної організації «Репортери без кордонів», Міжнародного олімпійського комітету щодо інформаційно-психологічної агресії, що здійснюється засобами масової інформації Російської Федерації проти України». Постанова у зверненні констатує, що з боку РФ ведеться скоординована і цілеспрямована інформаційна війна проти України. Зокрема, з метою маніпулювання суспільною свідомістю в Україні та за її межами через російські ЗМІ поширюється недостовірна, неповна та упереджена інформація про Україну. Ключовими завданнями такої інформаційно-психологічної операції є: деморалізація населення України, особового складу Збройних Сил України, а також спонукання їх до державної зради й переходу на бік супротивної сторони, формування у громадян України та Росії викривленого бачення подій, що відбуваються, а не їх справжніх причин та наслідків. При цьому використовуються усі методи інформаційно-психологічної боротьби — від розмищення тенденційної інформації та напівправди до неприхованої неправди [24]. Таким чином, Постанова Верховної Ради України від 17.06.2014 № 1332-VII у зверненні офіційно визнає, що проти України РФ ведеться інформаційна війна, розкривається її мета, завдання та дається цій війні правова оцінка.

Вагомим чинником розширення комплексу правових механізмів інформаційно-психологічної стійкості України постає Закон України «Про суспільне телебачення і радіомовлення України» від 17 квітня 2014 року № 1227-

VII. Цей Закон створює правові основи для Суспільного телебачення і радіомовлення України, визначає засади діяльності Національної суспільної телерадіокомпанії України. Основними завданнями НСТУ визначено: об'єктивне, повне, своєчасне і неупереджене інформування про суспільно значущі події в Україні та за кордоном; сприяння консолідації українського суспільства; розвиток і зміцнення статусу української мови та культури, сприяння розвитку мов і культур національних меншин; сприяння якнайповнішому задоволенню інформаційних, культурних та освітніх потреб населення України, у тому числі шляхом створення та поширення економічних, історично-документальних, культурно-мистецьких, навчально-пізнавальних, розважальних, спортивних програм, програм для дітей та молоді, людей з обмеженими фізичними можливостями, національних меншин, інших соціальних груп; оперативне інформування населення про надзвичайні ситуації, що становлять загрозу життю чи здоров'ю людей; надання громадянам України затребуваних інформаційних продуктів, відсутніх на комерційному ринку; сприяння зміцненню міжнародного авторитету України [7], тобто цей Закон повинен сприяти й зміцненню інформаційно-психологічної стійкості України.

Важливими є державні правові функції з узагальнення практики застосування законодавства щодо телебачення і радіомовлення відводиться Державному комітету телебачення і радіомовлення України в новій Постанові Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2014 року № 341. Держкомтелерадіо, відповідно до покладених на нього завдань, розробляє заходи щодо запобігання внутрішньому і зовнішньому інформаційному впливу, який загрожує інформаційній безпеці держави, суспільства, особи; бере участь у формуванні єдиного інформаційного простору, сприянні розвитку інформаційного суспільства; виконує разом з іншими державними органами завдання щодо забезпечення інформаційної безпеки; готує пропозиції щодо вдосконалення системи державного управління у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційній та видавничій сфері, поліграфії; сприяє розвитку вітчизняних засобів масової інформації; вживає разом з іншими органами державної влади заходів з розвитку книговидавничої справи та книги розповсюдження [25]. Отже, на Держкомтелерадіо покладається вирішення комплексу правових, політичних, організаційних, методичних завдань щодо забезпечення інформаційно-психологічної безпеки України та відповідних заходів зміцнення інформаційно-психологічної стійкості української держави і суспільства.

Окремо необхідно зупинитись на відповідності деяких українських організаційно-правових документах щодо сприяння досягнення Україною інформаційно-психологічної стійкості. Для цього розглянемо ряд постанов Кабінету Міністрів України щодо затвердження положень про відповідні міністерства та інші органи центральної виконавчої влади. На жаль, необхідно констатувати, що всі вони, за малим, не націлені на якісне сприяння інформаційно-психологічній безпеці України в цілому та інформаційно-психологічній стійкості безпосередньо. Тому й не дивно, що Україна досі програє Росії інформаційну війну. Так, в Положенні про Міністерство інформаційної політики України основним його завданням визначено триєдине забезпечення: інформаційного суверенітету України, зокрема з питань поширення суспільно важливої інформації в Україні та за її межами; функціонування державних інформаційних ресурсів; здійснення реформ ЗМІ щодо поширення

суспільно важливої інформації. Як бачимо, широке за своєю природою завдання інформаційного суверенітету чомусь зводиться, в основному, до поширення суспільно важливої інформації в Україні та за її межами. Правда, в переліку інших завдань міністерства наявні завдання щодо розробки та внесення на розгляд Кабінету Міністрів України програмних документів у сфері захисту інформаційного простору держави від зовнішнього інформаційного впливу та завдання щодо моніторингу інформації у вітчизняних та іноземних ЗМІ та інформує про його результати Кабінет Міністрів України [14]. На переконання автора, основні завдання МІП України було б доречно посилити та конкретизувати за рахунок визначення ролі міністерства у проблемі стійкості інформаційного простору та суверенітету України, згідно з логікою інформаційної війни, яка ведеться проти України.

У Положенні про Державний комітет телебачення і радіомовлення України констатовано, що комітет розробляє заходи щодо запобігання внутрішньому і зовнішньому інформаційному впливу, який загрожує інформаційній безпеці держави, суспільства, особи, бере участь у формуванні єдиного інформаційного простору, сприяє розвитку інформаційного суспільства та виконує разом з іншими державними органами завдання щодо забезпечення інформаційної безпеки. Тобто, про вплив комітету на національну інформаційно-психологічну сферу конкретно не йдеться, а обмежується діяльністю комітету щодо проведення моніторингу змістовного наповнення теле- та радіопрограм, вироблених тільки державними телерадіокомпаніями [12].

У Положенні про Державне агентство з питань кіно проблематика сприяння художніми засобами кіно інформаційно-психологічній безпеці України відсутня. Автори, мабуть, забули, що кіно завжди було й буде одним із найважливіших засобів формування стійких життєвих переконань [16].

У новій редакції Положення про Міністерство оборони України щодо реалізації функції інформаційної безпеки у пункті 78 досить скромно визначено завдання проведення постійного моніторингу інформаційного середовища, виявлення потенційних та реальних інформаційних загроз в оборонній сфері, здійснювання попереджувальних інформаційних заходів [26]. А де ж, враховуючи, що армія воює, організація взаємодії з іншими силовими структурами, органами державного управління та місцевого самоврядування з питань інформаційної безпеки?

В Положенні про Міністерство освіти і науки України проблематика забезпечення інформаційно-психологічної стійкості молоді в ході отримання нею освіти відсутня [15]. Аналогічними вадами страждає й широке Положення про Міністерство культури України. Якби не завдання Міністерству щодо забезпечення дотримання мовних прав українців та здійснення заходів щодо формування толерантності в українському суспільстві, то й про натяки на формування інформаційно-психологічної стійкості годі було б говорити [10].

Все ще в непереробленому Положенні про Міністерство закордонних справ України серед одних із основних його завдань визначено сприяння входження України до світового інформаційного простору, піднесення її міжнародного авторитету, формування її позитивного іміджу та забезпеченню розвитку зв'язків із закордонними українцями, їхніми громадськими організаціями [29]. Про надання допомоги Україні в організації її інформаційного захисту в даному Положенні не йдеться. Тобто,

об'єктивні можливості Міністерства закордонних справ України в царині сприяння інформаційно-психологічній безпеці України не виписано й звужено, що, без сумнівів, негативно впливає на стан справ у цій сфері.

У Положенні про міністерство молоді та спорту України цілеспрямоване завдання сприяння формуванню психологічної стійкості молоді не відслідковуються. Справа обмежується вживанням заходів до популяризації та утвердження здорового способу життя молоді, організації її змістовного дозвілля [9]. Завдання щодо інформаційно-психологічної безпеки конкретно не поставлені і Міністерству внутрішніх справ [13].

Єдиним, на думку автора, вдалим Положенням щодо віддзеркалення ролі центральних органів виконавчої влади у справі сприяння інформаційно-психологічній безпеці України загалом та інформаційно-психологічній стійкості безпосередньо слушно вважати Положення про Український інститут національної пам'яті. Йому доречно поставлено завдання щодо подолання історичних міфів, відновлення національної пам'яті українського народу, формування у громадян патріотизму, національної свідомості, активної позиції [11]. Цілий ряд важливих правових уточнень та визначень вніс Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформаційного телерадіопростору України» [8].

Комплексним правовим механізмом щодо профілактики інформаційним загрозам та забезпечення інформаційно-психологічної стійкості виступає й Кримінальний Кодекс України, зокрема такі його статті, що передбачають відповідальність за державну зраду (ст. 111), наругу над державними символами (ст. 338), захоплення державних або громадських будівель чи споруд (ст. 341), самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю (ст. 429), добровільна здача в полон (ст. 430), насильство над населенням у районі воєнних дій (ст. 433), пропаганда війни (ст. 436) тощо. Так, ст. 111 Кримінального кодексу України визначає державну зраду, як умисно вчинене громадянином України діяння на шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканості, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України. Ст. 436 цього ж Кодексу визначає пропаганду війни як публічні заклики до агресивної війни або розв'язання воєнного конфлікту, а також виготовлення матеріалів із закликами до вчинення таких дій з метою їх розповсюдження [19].

Логічно виписано завданням щодо психологічного захисту населення у Кодексі цивільного захисту України в статті 38. Цей Кодекс визначає комплекс заходів психологічного захисту населення, що спрямовуються на зменшення та нейтралізацію негативних психічних станів і реакцій серед населення у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій. Такі заходи включають: планування діяльності, пов'язаної з психологічним захистом; своєчасне застосування ліцензованих та дозволених до застосування в Україні інформаційних, психопрофілактичних і психокорекційних методів впливу на особистість; виявлення за допомогою психологічних методів чинників, які сприяють виникненню соціально-психологічної напруженості; використання сучасних психологічних технологій для нейтралізації негативного впливу чинників надзвичайних ситуацій на населення; здійснення інших заходів психологічного захисту залежно від ситуації, що склалася [17].

На превеликий жаль, ні в українському, ні в міжнародному законодавстві не передбачено правової відповідальності за інформаційні злочини. Сьогодні

відбувається повномасштабна, із застосуванням всіх можливих засобів, російсько-українська інформаційна війна. Головна особливість цієї війни – безпрецедентні й безкарні інформаційні злочини російської сторони [30]. Демократія й, зокрема, демократична преса, підкреслює Генеральний директор Литовського національного радіо і телебачення Аудрюс Сярусевичус, завжди грає за правилами, але коли на полі з'являється гравець без правил, виявляється, що вона не здатна йому протистояти. Потрібно переглянути питання інформаційної безпеки Європи [2].

Голова Державного комітету телебачення і радіомовлення О. Наливайко та секретар Національної спілки журналістів України В. Набрusco переконані, що тимчасову перемогу Росії на пропагандистському фронті забезпечували як антиукраїнська влада януковичів, так і ліберальне національне законодавство. Це сприяло тому, що національний інформаційно-частотний ресурс, який має таку ж загальнонародну цінність як надра, на 95 % розпроданий у приватні руки. В той самий час в країнах усталеної європейської демократії суспільне мовлення займає в інформаційному просторі майже 20 %, а наше державне мовлення опинилося на задвірках інформаційного поля із скромною часткою в 5 %, що

змушує його бути аутсайдером на медіа-ринку. Московські ж мовники мали необмежений доступ до українського інформаційного ресурсу, власне інформаційної війни не було – це була гра в одні ворота, на одному полі за асиметричною моделлю. Виникла парадоксальна ситуація – українській інформаційний простір замість того, щоб стати запорукою інформаційного суверенітету, сам перетворився на загрозу національній безпеці. В результаті псевдоліберальних правил гри на ринку інформаційних послуг ми фактично втратили власне телевиробництво. А запропонований доволі сумнівний алгоритм створення громадського мовлення через ухвалу Кабінету Міністрів України «Про створення суспільного телебачення та радіомовлення України» у форматі публічного акціонерного товариства викликає більше питань, ніж відповідей [20; 21; 22].

У внутрішній управлінській інформаційній політиці необхідно, використовуючи саме правові та організаційно-правові механізми, започаткувати широкий процес сприяння формуванню інформаційно-психологічної стійкості України (Рис. 1).

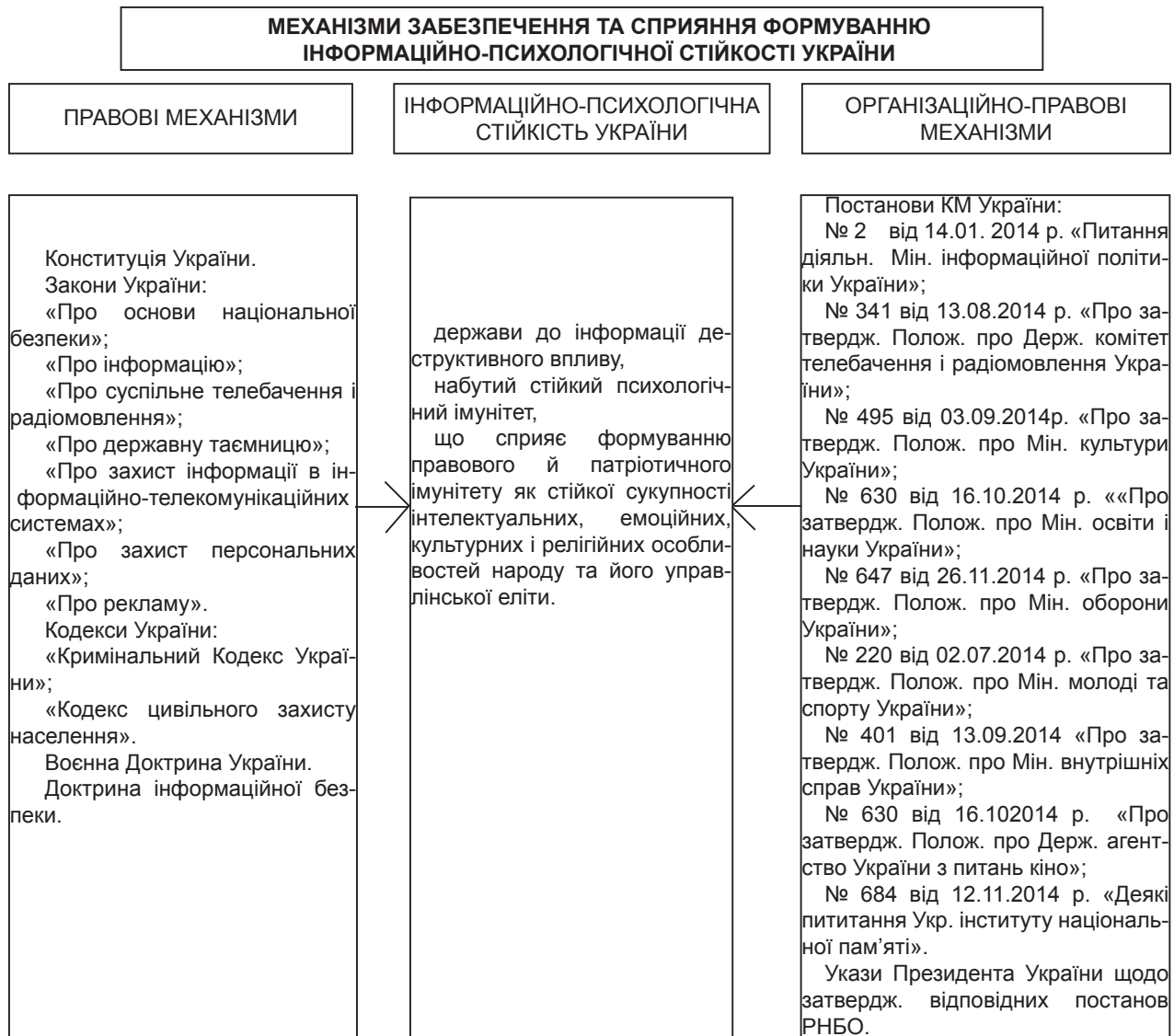

Рис. 1. Механізми забезпечення та сприяння формуванню інформаційно-психологічної стійкості України

↗ Інформаційно-психологічна стійкість держави та суспільства стратегічно досягається через право. Саме суто правові та організаційно-правові механізми здатні сформувати міцне правове підґрунтя для забезпечення інформаційно-психологічної стійкості.

Правові механізми забезпечення інформаційно-психологічної стійкості автору бачаться як комплексна система, що складається із відповідних законів, постанов, доктрин та стратегій, а також відповідних цільових органів управління державної влади та місцевого самоврядування. Нині наявну правову національну систему механізмів як фрагментарну і необхідно терміново модернізувати та посилити.

Інформаційно-психологічна стійкість України – категорія безпекова, стійкість якої досягається комплексом механізмів державного управління. Одну із фундаментальних ролей в цьому комплексі необхідно відвести саме механізмам правового забезпечення. Тому автор інформаційно-психологічну стійкість України визначає як психологічну стійкість населення, держави до інформації деструктивного впливу, набутий стійкий інформаційно-психологічний імунітет, що сприяє формуванню правового й патріотичного менталітету, як стійкої сукупності інтелектуальних, емоційних, культурних і релігійних особливостей народу та його управлінської еліти.

Доречно в національному правовому полі окремо виокремити інформаційно-психологічні загрози України, в першу чергу, її інформаційно-психологічній стійкості, що дасть можливість їх більш глибокого усвідомлення та аналізу.

Необхідно констатувати, що Україна, навіть в умовах відкритої гібридної війни, все ще не розпочала реалізувати широкомасштабні управлінські заходи протидії, не запустила їх правові механізми. Справа обмежується епізодичними та нецілеспрямованими діями.

Давно на часі правове реагування на інформаційні злочини як в національному, так і в міжнародному масштабі. Вкрай необхідно законодавчо визначити й принципи висвітлення бойових дій, адже, ті жахи, якими тиснуть непорядні журналісти на підсвідомість пересічних громадян, сприяють тільки одному: готують та розширюють підґрунтя для подальшого деструктивного інформаційно-психологічного впливу, що завжди має наслідком зниження ступеня інформаційно-психологічної стійкості широких мас.

Література.

1. Воєнна доктрина України, затверджена Указом Президента України від 15.06.2004 року № 648 (в редакції Указу Президента України від 08.06.2012 року №390/2012) // Сайт ВРУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/648/2004>.
2. Гривінський Р. «Потрібно переглянути питання інформаційної безпеки Європи» // «День». – № 224–225. – 28-29.11.2014. – С. 17, 21.
3. Доктрина інформаційної безпеки України, затверджена Указом Президента України №514/2009 від 08.07.2009 // Сайт ВРУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514/2009>.
4. Закон України «Про громадянство України» від 18.01.2001 № 2235-III // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T012235.html.
5. Закон України «Про національні меншини України» від 25.06.1992 №2494-XII // Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T249400.html.

6. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 року № 964-IV // Сайт ВРУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

7. Закон України «Про суспільне телебачення і радіомовлення України» від 17 квітня 2014 року № 1227-УІІ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T141227.html.

8. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформаційного теле-радіопростору України» // «Голос України». – № 61. – 04.04.2015. – С.12.

9. Кабінет Міністрів України. Постанова від 02 липня 2014 р. № 220. «Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України» // «Урядовий Кур'єр». – 09.07.2014р. – № 121. – С.14–15.

10. Кабінет Міністрів України. Постанова від 03 вересня 2014 р. № 495. «Про затвердження Положення про Міністерство культури України» // «Урядовий Кур'єр». – 15.10.2014 р. - № 190. – С.10–11.

11. Кабінет Міністрів України. Постанова від 12 листопада 2014 р. № 684. «Про деякі питання Українського інституту національної пам'яті» // «Урядовий Кур'єр». – 17.12.2014 р. – № 235. – С.13–14.

12. Кабінет Міністрів України. Постанова від 13 серпня 2014 р. № 341. «Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України» // Сайт ВРУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP140341.html.

13. Кабінет Міністрів України. Постанова від 13 серпня 2014 р. №401. «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» // «Урядовий Кур'єр». – 09.07.2014р. – № 121. – С.14–15.

14. Кабінет Міністрів України. Постанова від 14 січня 2015 р. № 2. «Питання діяльності Міністерства інформаційної політики України» // «Урядовий Кур'єр». – 22.01.2015р. - № 11. – С. 7

15. Кабінет Міністрів України. Постанова від 16 жовтня 2014 р. № 630. «Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України» // «Урядовий Кур'єр». – 03.12.2014 р. – № 225. – С.13–14.

16. Кабінет Міністрів України. Постанова від 17 липня 2014 р. № 277. «Про затвердження Положення про Державне агентство України з питань кіно» // «Урядовий Кур'єр». – 25.07.2014р. – № 133. – С.13.

17. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/kczu/38.htm>.

18. Конституція України // Харків «Одісей». – 2014.

19. Кримінальний Кодекс України (із змінами та доповненнями станом на 20 липня 2013 року). – Х. : Одісей, 2013. – 232с.

20. Набруско В. Інформаційні загрози та суспільне мовлення // «День». - № 234-235. – 12–13. 12. 2014. – С.17, 21.

21. Наливайко О. «Давати відсіч пропаганді Кремля можна тільки правдою» // Урядовий Кур'єр. – № 235. – 17.12.2014. – С. 5.

22. Наливайко О. «Навіть у воєнний час журналіст має нести людям правду» // Голос України. – № 240. – 12.12.2014. – С. 6.

23. Петрушенко М. Мова – не для прикриття маніпуляцій. // «Урядовий Кур'єр». – 13.11.2014. – С. 5.

24. Постанова Верховної Ради України від 17.06.2014 № 1332-VII «Про Звернення Верховної Ради України до Міжнародної Федерації Журналістів, Європейської Федерації Журналістів, Асоціації Європейських Журналістів»

тів, міжнародної організації «Репортери без кордонів», Міжнародного олімпійського комітету щодо інформаційно-психологічної агресії, що здійснюється засобами масової інформації Російської Федерації проти України» // «Голос України». – 17.06.2014. – № 119. – С. 3.

25. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2014 року № 341 «Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/find:KP140341.html.

26. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 року № 671 «Про затвердження Положення про Міністерство оборони України» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/find:KP140341.html.

27. Стратегія національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється» затверджена Указом Президента України від 12.03.2007 року № 105 (в редакції Указу Президента України від 08.06.2012 року № 389/2012) // Сайт ВРУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/105/2007>.

28. Указ Президента України № 37 від 27 січня 2015 року № 37/2015 «Питання Апарату Ради Національної безпеки і оборони України» // «Урядовий Кур'єр». – 29.01.2015 р. – С. 4.

29. Указ Президента України від 06.04.2011 № 381/2011 «Про Положення про Міністерство закордонних справ України» // Сайт ВРУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U381_11.html.

30. Червак Б. Росію має бути покарано за інформаційні злочини // «День». – № 224–225. – 28-29.11.2014. – С. 13.